ٻنيءَ تي پاڻيءَ جو تلاءُ

(فارم واٽر ريزروائر)

دنيا جي ٻين خطن وانگر اسان جي ملڪ ۽ صوبي ۾ به پاڻي جي ضرورت وڌندي پئي وڃي. انساني آبادي جي وڌڻ سبب زرعي استعمال ۽ ٻين انساني ضرورتن لاءِ پاڻي اڃان به وڌيڪ گهربو. جنهن ڪري پاڻي جي کوٽ وڌندي ويندي، ان ڪري پاڻي جي مختلف وسيلن کي صحيح استعمال ۾ آڻڻ لاءِ منصوبه بندي ڪرڻي پوندي.

سنڌ صوبي جي 80 سيڪڙو کان وڌيڪ ايراضي جو زير زمين پاڻي کارو آهي، ان ڪري واهن کڙين ۽ ٻين مان ضايع ٿيل پاڻي هميشه لاءِ کاري پاڻي ۾ شامل ٿي زيان ٿيو وڃي.

درياءَ سنڌ تي مختلف بئراجون ٺهڻ کانپوءِ وڏن واهن جي مٿين حصن ۾ نيون زمينون پوک هيٺ اچڻ بعد پڇڙي وارن حصن ۾ پاڻي جي کوٽ محسوس ٿيڻ لڳي آهي، جيڪا گذريل سالن ۾ موسمياتي خرابي سبب وڌيڪ خطرناڪ صورتحال اختيار ڪري چڪي آهي.

انهن حالتن ۾ واهن ۽ شاخن جي پڇڙي ۽ کوٽ وارن حصن ۾ جتي زير زمين پاڻي کارو آهي اتي ٻنين تي تلاءُ يا فارم واٽر ريزروائر ناهي پاڻي بچائي صحيح طريقي سان استعمال ڪرڻ اثرائتو ٿي پيو آهي.

مختلف سائنسي مطالعن مان معلوم ٿيو آهي ته فصل جي واڌ ويجهه واري جي اهم مرحلن ۾ پاڻي جي کوٽ سبب فصلن جي پيداوار تي وڏو خراب اثر پوي ٿو، انڪري ضروري آهي ته واهن ۽ شاخن جي وارا بندي وارين حالتن ۾ ٻني تي پاڻي جو متبادل ذريعو هئڻ گهرجي. کاري زير زمين پاڻي وارن علائقن ۾ اهو بندوبست صرف "فارم واٽر ريزروائر" يا تلاءُ ٺاهي ڪري سگهجي ٿو.

اهي تلاءُ نه صرف پاڻي جي کوٽ پوري ڪرڻ لاءِ استعمال ٿيندا پر آبپاشي جا بهتر طريقا جهڙوڪ ڊرپ/ ٽرڪل (ڦڙي ڦڙي پاڻي وارو طريقو) يا اسپرنڪلر (ڦوهاري وارو طريقو) طريقن لاءِ استعمال ڪري سگهبا. ان نموني پاڻي ۽ پيسي جي بچت ۽ باغن جا قيمتي فصل بچائي بهتر پيداوار حاصل ڪري سگهجي.

تلاءُ ضرورت مطابق مختلف ماپ جا ٺاهي سگهجن ٿا ۽ اهي خريف جي موسم ۽ برسات ۾ جڏهن پاڻي ضرورت کان وڌيڪ ميسر هجي تڏهن ڀري سگهجن ٿا. مثال طور ڪنهن آبادگار جي واٽر ڪورس جي پڇڙي تي پنجاهه ايڪڙ زمين آهي ۽ هو ان مان 10 ايڪڙ به مس آباد ڪري سگهي ٿو ۽ ربيع جي موسم ۾ هن کي پيئڻ جو پاڻي به نٿو ملي ته هن کي پنهنجي ٻني جي ڪنڊ ۾ هڪ ايڪڙ ايراضي ۾ اٺ فوٽ اونهو تلاءُ ٺهرائڻ گهرجي، ان تلاءُ ۾ پاڻي جي سيمي جي روڪ ۽ فصل مطابق ان تي 15 کان 20 ايڪڙ زمين کي آباد ڪري سگهي ٿو. پيئڻ جي پاڻي جو مسئلو به حل ٿي ويندو. ڊرپ، ٽرڪل يا اسپرنڪلر آبپاشي طريقي سان اڃان به وڌيڪ ايراضي تي فصل بچائي سگهجي ٿو. شامل ڏنل تصوير ۾ تلاءُ جي ماپ ۽ پاڻي جو مقدار ۽ پاڻي جا طريقا ڏنل آهن. خرچ جو ڪاٿو تلاءُ کي ڪچو رکڻ يا ڪنهن سستي طريقي سان لائننگ سيمي بچائڻ تي دارومدار رکيو.

تلاءُ ناهڻ لاءِ هنڌائين واري گهٽ زرخيز ۽ غيرآباد زمين استعمال ڪرڻ گهرجي. تلاءُ مڪمل محفوظ ڪرڻ گهرجي. مينهن يا چوپايو مال ان ۾ نه گهڙن ته جيئن پاڻي صاف رهي ۽ پيئڻ لاءِ به استعمال ڪري سگهجي. تلاءَ مان پاڻي جو سيمو روڪڻ لاءِ تجرباتي طور سستا ذريعا جهڙوڪ بينٽو نائيٽ (ميٺوڙي مٽي) چوني ۽ سرڻ جي ٻني جي مٽي (پائوڊر) پولي ايٿلين (پي وي سي) وغيره استعمال ڪيا ويا، جن مان چوني ۽ سرڻ جي ٻني جي پائوڊر کي سستو ۽ موزون سمجهيو ويو جنهن سان پاڻي جو سيمو 48 سيڪڙو کان گهٽجي 11 سيڪڙو تائين ٿي ويندو. پولي ايٿلين (پي وي سي) جيو ميڊين به تمام موزون ۽ لڳائڻ ۾ سولو آهي جنهن سان سيمو مڪمل ختم ٿي ويندو پر اهو ڪجهه مهانگو آهي.

وقت جي ضرورت آهي ته آبادگار پنهنجي ٻني ۽ مقامي سطح تي فصل جي گهرج مطابق پاڻي محفوظ ڪرڻ جا طريقا ڳولين. موجوده واهن جي آبپاشي واري طريقي ۾ پاڻي جيترو آهي ۽ جنهن وقت آهي سو ملي ٿو.

فصل جي ضرورت وقت ۽ صحيح موقعي تي پاڻي نه ملڻ سبب في ايڪڙ يا في وڻ پيداوار نٿي وڌائي سگهجي. سائنسي طريقن سان پيداوار وڌائڻ جي تقاضا آهي ته پاڻي آبادگار جي مرضي مطابق ۽ فصل جي ضرورت وقت ميسر هجي. ان جو واحد حل ٻنين تي تلاءُ يا "فارم واٽر" ريزروائر ناهڻ آهي.

هڪ ايڪڙ زمين تي پاڻيءَ جو تلاءُ
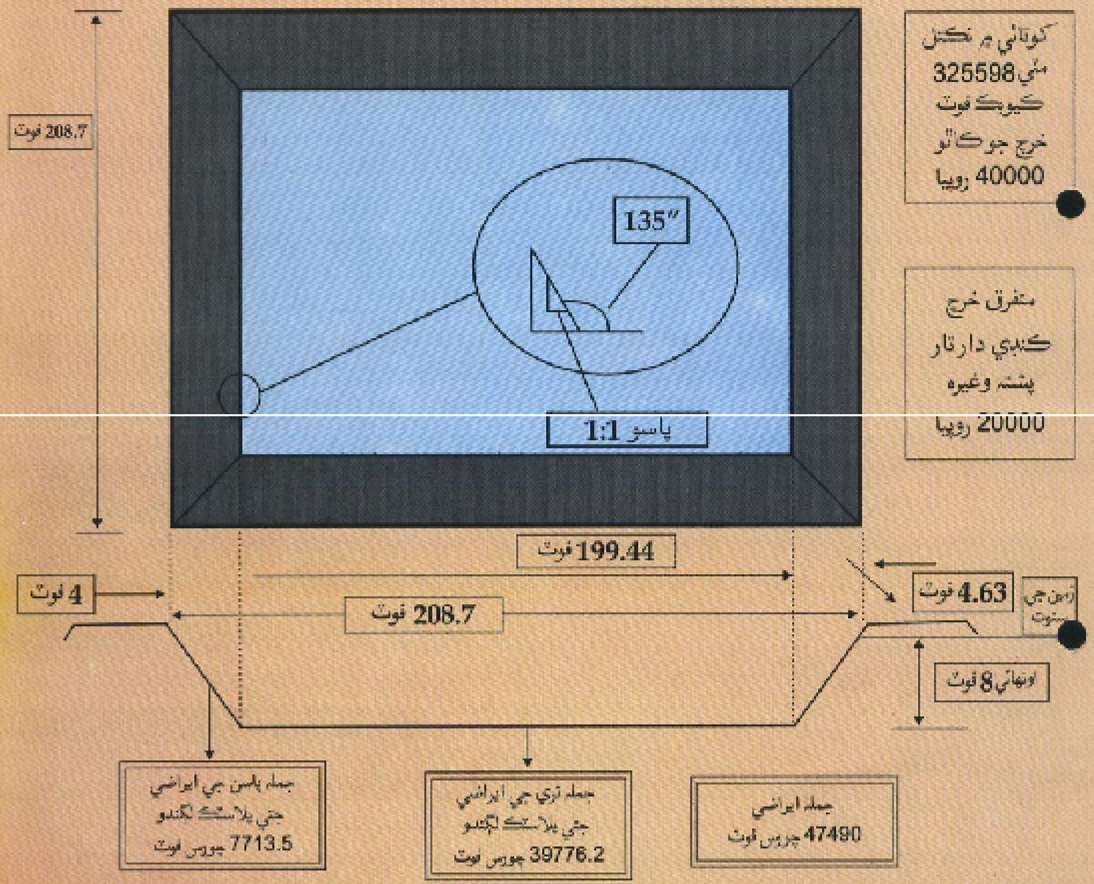
گنجائش 325597 ڪيوبڪ فٽ يا 7.4 ايڪڙ فوٽ